

ומתרצינן: איידי דקאמר תנא קמא שיעורא קאמרי אינהו נמי שיעורא. ולעולם לאו דוקא הוא. שכך היתה קבלה בידו של רבי יוחנן, דאחרים דאמרי "כפול" – לאו דוקא הוא.

תא שמע: דתנן במסכת עוקצין: שרביט [תרמיל] של קטניות שריקנו מהקטניות שבתוכו, הרי השרביט טהור, לפי שאינו ראוי לאכילה, ואינו משמש שומר לקטניות. אך אם שייר בו אפילו גרגיר אחד של קטנית, הרי השרביט טמא, לפי שהשרביט נחשב שומר לאותה הקטנית, [ומיירי בשרביט גדול, שיש בו בכדי להצטרף לגרגר אחד לשיעור כביצה] (35).

רבי אליעזר בן עזריה מטהר בשרביט של

אמר רבא: דיקא נמי דבשומר עסקינן כברייטא, דקתני "קולית", שבדרך כלל יש בתוכה מוח, והקולית הוא שומר למוח, ואם הברייטא מיירי ביד, הרי הוא הדין בכל עצם שיש עליה בשר, ומדוע נקטנו דוקא קולית! ? **שמע מינה** דבשומר עסקינן.

איתמר: רבי חנינא אמר: הא דאמרי אחרים "כפול" זהו שיעור. שבפחות מכפול אין לו שומר, וכדעת רב (34).

ורבי יוחנן אמר: אין זה שיעור. דלאו דוקא הוא, ואפילו בפחות מכפול יש לו שומר.

ומקשינן: כיצד אמרת "אין זה שיעור", והא קתני מפורש בדברי אחרים "כפול"!!

אך בחידושי רבינו מאיר שמחה תירץ את שתי הקושיות, שרב חנינא שאמר זהו שיעור אינו סובר כרב שכל שומר צריך כפול, אלא הוא מודה לרבי יוחנן שבעלמא אפילו לכל שהוא יש שומר, אלא דלגבי קולית, כיון שכל הקולית מצטרפת, ואף מה שאינו כנגד הבשר, משום שאם תפתח הקולית יפסד המוח, הרי זה נחשב לשומר גרוע, שאינו מטמא עד שיהא בו כפול. והרמב"ם פסק כרב חנינא, ולכן אף שפסק בכל שומר שיש שומר אף לפחות מכפול, מכל מקום בקולית שהיא גוררת את כולה לטומאה צריך שיהא בה כפול. וראה עוד בליקוטי הלכות [בהערה] שתירץ, שהכא מיירי בקולית שהיא בריה, עיי"ש.

35. רש"י ותוספות נחלקו בכיור המשנה שם, רש"י גרס "שייר בו גרגיר אחד טמא", כלומר, שאם שייר בשרביט, שהוא התרמיל, גרגיר אחד של קטנית, הרי השרביט מצטרף מחמת שהוא שומר של הגרגיר, ואיירי באופן שיש בשרביט

יד לפחות מכפול, אך לשיטת הרמב"ן שיש יד אף לפחות מכפול גם ביד צריך לדחוק שאחרים נקטו שיעור אגב רבי יהודה, ולפי זה מובן יותר מדוע העדיפה הגמרא לתרץ בשומר ולא ביד, לפי שרבא דייק כן מהברייטא. [וזהו כונת הרשב"א שהסוגיא מובנת יותר לפי הרמב"ן].

34. הרמב"ם [פ"ה ה"ג] פסק כדעת רבי יוחנן, שיש יד לפחות מכזית, ויש שומר לפחות מכפול, וביאר הכסף משנה, שרב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן. והקשה החזון איש [עוקצין א ה], הרי רב חנינא סובר כאן כדעת רב, ואם כן היה הרמב"ם צריך לפסוק כרב ורבי חנינא נגד רבי יוחנן?

וברמב"ם שם ה"טז כתב, קולית שיש עליה אפילו כפול גורר את כולה לטומאה, והקשו האחרונים, הרי הרמב"ם פסק כרבי יוחנן ואפילו פחות מכפול יש דין שומר? וראה חזון איש [עוקצין א יד ד"ה ר"מ פ"ה] שתירץ, שהרמב"ם נקט את לשון הברייטא, אף שהם אמרו כן אגב חכמים, וצריך עיון.